

Karel
Hynek
Mácha

*Krkonošská
pout'*

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Krkonošská pout'

Karel Hynek Mácha

Znění tohoto textu vychází z díla [Romány a povídky](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Laichter v Praze v roce 1906. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Karel Hynek Mácha: Krkonošská pout'), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 2. 2021.

*Pozdní večer. Dívky pilně předly,
hoši v kolo k dívčinám si sedli;
plamen z krbu smutně k tomu svítil.
Pocestný uprostřed síně sedí,
poslouchajíc jej, čeládka hledí.
Mluvil takto, však i taktěž cítil:
„Hojno, slyšte! Kteří ještě bdíte,
dobrý pozor na má slova dejte,
neslýchaných nových věcí zvíte!
Však, jak pravím, pilně poslouchejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.
Vás však, kteří v kobku svoji tmavou
vešli jste a v lůžku tichém spíte,
nad jehožto křížek skví se hlavou,
neprobudiž smích náš ani lkání!
Tmavou nocí nade vámi jen
zazní moje tiché noční přání:
Dobrou noc! a tichý sen!!!“*

Chýlilo se k večeru. Osamělý poutník kráčel stezkou ouzkou na rozlehlém temenu hor Krkonošských pod vrcholkem Sněžky. Hučel vítr, jako by Slezsko tajemnými slovy mluvilo k sestře české přes rozdělující je hradby.

„Pusto kolem,“ povzdychl jinoch, „pták i zvěř mívá kraj tento, ani strom, ani květ nevzejde tuto, jen člověk jediný tiskne se vždy výš a výše v čistější nebe blankyt, a nenalézá zde leč tajemně šustící mech a studený sníh.“ Vtom nesl vítr okolo tváře jeho motýla; ouzkostlivě nadarmo se bránil křidélkami barevnými, chtěje nazpět dolů v květné kraje, odkud ho vichr bouřlivý byl zanesl. „Nešťastný! Toužíš nazpět v luhy pestré, které ti byly kolébkou; – ty jsi nechtěl v kraje tyto? Proti vůli tvé tě v chladnou výši zanáší tentýž vítr, jenž tě v mládí tvém kolíbal na líci rozvitého kvítí?“ Pravil jsem, že člověk se tiskne vzhůru k jasnému nebi... „A on *musí!*“ zvolal jinoch zastíraje si rukou čelo, „*musí!* – Postup mi, vichřice, motýla tohoto, já jej vezmu s sebou zpět v kraje ony, odkudž jsi jej zanesla.“ Vtom lapil motýla, on však byl již ustydl, umořen zde panující zimou; jinoch sesmutnělý usedl na osamělém skalisku, časem zrak svůj obraceje k temným lesům, přikrývajícím krajinu českou.

Mladík tento byl as dvacítiletý; černý oděv jeho pevně přilehající jevil štíhlost vysoké postavy; temné vlasy jeho vlály ve větru kolem bledých tváří a pěkného čela. Modré oko jeho nevýslovnou jevilo touhu, takže celá jeho postava zdála se v soumraku večerním býti od pustých skal obráženým ohlasem písně: „Znáš-li tu zem, kde citrýnový květ“ atd.

To byla první pouť jeho; sotva čtyřikráte navštívilo slunce hrobky králů českých v chrámu Pražském od toho času, co on se loučil s Vyšehradem pustým; však jakkoli jen dvacetkrát spatřil rozlévati se studený sníh ustydlé země v chladné slzy, již na této první své

pouti seznal, že nevešel v takový svět, jaký jemu slibovala mladi-
stvá obrazotvornost jeho. On s roztouženým srdcem vstoupil v svět,
doufaje, že všechny sny, které mladost jeho růžovými zdobily věnci,
zde v opravdivost změněné nalezne; byl by celý svět láskou obe-
jmul. Než příliš brzo sklesla opona, a on procitl ze snů mladistvých.
Chtěl utrhnouti kvítko v luhu při záři měsíční, a rosa noční co slza
chladná skropila vřelou mu ruku; sehnul se k rozvité růži okouzlen
vůní její, a spatřil, že z časného vykvětá hrobu; za svítání obdivoval
se sněhobílé záři lilie, než již v noci viděl ji skláněti korunu stří-
brobílou k vlhké zemi; hledal lid, jaký žil ve snách jeho, a pouhé
larvy s ousměchem hleděly v oko jeho cituplné: slovem, hledal ráj
snů svých v světě tomto, po něm rozestřel náruč, a pouhou, lásky
prázdnou zem sevřel na prsa horoucí. Uleknut chtěl se vrátiti v říši
mladosti své; než nadarmo jen plakal za sny uprchlými, samotn
teď seděl v pustině, hluboko pod ním příroda květoucí; nemilovaný
a nic nemilující dlel na skalisku osamělém nad horami zardělými
v právě zapadajícím slunci.

Hlas zvonů večerních potkával se z krajů českých i z roviny slez-
ské na temenu hory a vždy živěji mu na mysl uváděl uprchlé dny;
vtom v duchu jeho zplanula myšlénka na tebe, dívka milostná, než
hor množství a patero řek dělilo ho od tebe. Nic nemilující, pravil
jsem? – Oh, on ještě miloval tebe, než pozdě – pozdě, ty již ztracena
jsi byla pro něho; ty jsi vzešla jemu co hvězda jitřní nad temné vlny
myšlének nynějších, a první paprsky padaly opět v jeho temnou
mrtvou noc; zlaté sny mladosti jeho vrátily se: než myšlénka, že
jediná hvězda, které lze bylo osvítiti stezky pouti jeho světlem rů-
žovým, není hvězdou jeho a že paprsky její jen proto usmály se teď
ve tmu jej obkličující, aby tak brzo zase zahasly a jen mocněji aby
probudily touhu jeho po světle... tato myšlénka řítila jej zpět v noc
myšlének předešlých.

Povstana, patřil dolů v krajinu usmívající se ve zlatě večerní záře
a lkání jeho znělo hlasně krajinou utichlou. „Ty jsi byla sluncem

mým, než ach, ty jsi zašla již navždy a žádný den nezardí se více nad životem mým; osamělý poutník opět kráčeti budu nocí neskonalou, jejíž pustá tichost obživne jen vlastním lkáním mojím; čirou tmou opět rozestíráti budu rámě svá za nicotnými postavami a přeludy svých snů, až chápajícího se osamotnělého stromu mne v noc zavítá koruna jeho opět slzami ledovými probudí ze snů horoucích v opravdivost strastnou, až vlastní vřelé slzy moje v led ustydnou a sny moje pohynou ve věčném bezesném spaní. A pak, až poslední dech můj se mísiti bude s červánky na večerním nebi a poslední myšlénka má s lehkou mlhou rozloží se nad vlastní mou: pak spláchne déšť a setře vítr stopy kroků mých, jako bych nikdy nebyl býval zde a jako by ústa má nikdy nebyla zvolala horám těmto: Dobrou noc!“ Umlkl, ticho kolem, jen ohlas od hor po stranách jeho strmících opětoval danou dobrou noc – dobrou noc!

Slunce zašlo za temné hory; jako mrak černý vystupovaly vrcholky jejich na obzoru země české, a za horami protějššími vycházelo slunce světů jiných; v rozsedlinách mezi horami již byla černá noc, na rovinách se ještě šerilo; města co bílá znamínka vyhlížela z šerých stínů; nad nimi se kroužil lehký kouř, a sníživ se, plížil se po tváři tichých jezer, v nichž se zhlížely vycházející hvězdy, sem tam je barvila zář malých plamínek, hořících po hrázích temných.

Večer byl jasný a čistý, jak jen na horách bývá, měsíc se blížil k ouplňku a záře jeho stříbřila osněžená čela zmodralých hor, jež z temné noci strměly co zsinálé hlavy mrtvých králů, korunované stříbrnými vínky. – Dlouho tak stál jinoch v labyrint myšlének pohroužen, hledě v krajinu tichou; všecky hvězdy již slavily krásnou noc, on ještě dlel na osamělém skalisku; bylo chladno, studený vítr skučel mezi horami a zdola hučely lesy a řeky pospíchající z pustých hor do krajin úrodných; měsíc stál vysoko na dráze své, a jinoch ještě posud nepokročil z místa svého. – Vtom oznamovaly hodiny půlnoc, kdežto dříve byl nic neslyšel, a zdálo se, že blízko něho, ale dutě a hrozně, nesl se temný zvuk zvonu po temenu šířím a obrážel

se o čela hor, až poslední ohlas temněji a temněji se vracel; pak bylo zase ticho. Rychle ohlédl se jinoch a – klamal paprsek měsíce zemdlelé zraky jeho? či byla opravdivost strašná, co spatřil? – Zdálo se, jako by se byl rozlehl vrchol Sněžky a visel zrovna nad ním; skvostný, v gotickém slohu stavěný, teď napolou již zřícený klášter a nákladný chrám jeho zdobil temeno její, vysoké schody vedly k vchodu goticky vyklenutému; štíhlé sloupy, mistrovsky tesané, někde však již zpřerážené sochy stály okolo vysokých gotických klenutí, jimiž se loudil svit měsíce, a paprsky hvězd proletovaly zřícenými okny, stříbříce tam pozůstatky drobných sloupků a jiných ozdob gotických, a ty zase obrážely se o obrazy rozličných svatých, jejichž postavy vyznačeny byly pestrými barvami v sem tam pozůstalém skle oken goticky klenutých.

Po obou stranách stály věže silné, polo však již zřícené; jako stavení celé, i ty zdobily štíhlé sloupky, hlavičky lidské, ba i zvířat rozličných, květiny a ovoce i celé postavy lidské, zvířat, stromů atd., však tak drobounce z kamene tesané, že povýšenějších nebylo možno v světle měsíčním rozeznati; všechny postavy tyto zdály se v třepetajícím se paprsku žítí a se pohybovati. Uprostřed stavení chrámového mezi věžmi nejvyš byly hodiny; na tabuli, vypadající co zatmělé slunce, zářily jako písmo hvězdné litery číselní a jasně zlatá ručička svítila co měsíc ve čtvrti poslední bledou nocí, ukazujíc právě půlnoc.

Vzchopiv se jinoch, chtěl spěchat vzhůru ke zdi hřbitovní, taktéž v gotickém způsobu ozdobené sochami a znaky zde odpočívajících, a vejíti vchodem nízkým na hřbitov, odtud po vysokých schodech vstoupiti v otevřený chrám, v němžto na vysoký oltář jakési tajemné svítlo světlo; čím však více spěchal, tím víc se opíral silný vítr o roucho jeho, právě jak se to zdává v nepokojném snu, takže, jakkoli se namáhal blíže přijíti, vždy se mu zdálo, že v stejné dálce zůstává.

Tak se přiblížilo jitro, vítr pomalu utichl, a právě stál mladík u zdi hřbitova, když celý klášter planul v růžožhavé záři vycházejícího

slunce. Dvěře chrámové samy od sebe se zavřely; vstoupiv tedy jinoch v chodbu klášterní, vešel vstříc spěchajícimu mnichu, který v rychlosti a jako by ho dávno byl znal, takto k němu mluví: „Právě vhod přicházíš, nebo dnešního dne procitnou zmrtevějí bratři kláštera našeho, a lze jest tobě popptati se jich na vše, co jsi tak dávno dychtil zvědět.“ A jako by se rozbřeslo v duchu jeho aneb jako by dávno byl slýchával o klášteře tomto, bylo mu známo, co se nyní dítí má.

Řeholní bratři kláštera tohoto měli uprostřed zdi svých rozlehlou síň, v níž kdo z mnichů tamních po jistých obřadech vstoupil, ztuhl i jako by zemřel, ale každoročně jednou v jistý den obživil, po skonání pak dne toho opět ztuhl a tak trval celý rok až do toho samého dne; což se s ním tak dítí mělo až do skonání světa. Mladík kráčel za mnichem ho vedoucím a vstoupil v poukázanou mu před-síň. Kolem při zdi stálo několik mrtvých mnichů, ruce na prsou složené majících, mladých i starých; bledá tvář i v smrti jakousi hroznou jevila nespokojenost. I táže se jinoch mnicha, zdaliž i tito neobživnou? – načěž on mu odpovídal: „Ne, tito neobživnou! Neboť volno zavřeným v té síni jednou v roce, kdy obživnou, vystoupiti a pak se vrátiti neb ne. Kteří se nevrátí v síň onu, nýbrž v předsíni této zůstanou, zemrou a neobživnou více a po roce pochovávání bývají. Tak se i těmto zošklivilo živobytí i jednodenní v celém roce a raději spáti chtějí sen nepřespaný; až slunce uprostřed své státi bude dráhy, pochováni budou na hřbitově onom, ježž jsi spatřil kolem malé oné kapličky. Nyní však vstup v síň velkou.“

Dořekl a dvěře síně velké rozlétly se. Zacloněnými okny mdlé padalo světlo ve vysokou i ozdobnou síň gotickou nesmírné velikosti. Nesčíslné množství mnichů mrtvých stálo tam, každý v postavě také, v jaké ho byla smrt se dotkla. S napřaženou jeden stál rukou, jako by něco vypravoval, podle něho druhý, opřeny naň maje oči mrtvé, jako by pilně byl poslouchal řeč prvního. Třetí se shýbal ještě mrtvý k zemi, něco zvedaje, čtvrtý kleče s sepjatýma rukama, zdál se modliti atd.

I dal mu mnich ho vedoucí následující ponaučení a výstrahu: „Mezi nesčíslným množstvím tím musíš běhati a v běhu rozličné jim činiti otázky. Zůstaneš-li státi, zemrou jakoby poznovu, a neobživnou, až ku pohřbu navždy zemřelých svých bratří; aniž se smíš přes hodinu zdržeti mezi nimi, nechceš-li sám živý mezi oněmi zmrtvělými po celý rok zůstati.“

I vběhl mladík v síň a v běhu rozličné činil jim otázky; i počali se pohybovati jako stínové, země se nedotýkajíce, jako pohnutí od běhu zbouřeným povětrím, a jakýmsi tajemným šepotem odpovídali na otázky jeho, takže se hrůzou mu chvělo srdce. – Odpovědi však jejich z většího dílu zapomenul; nezapomenuté však pro hroznost jejich ani nechce uváděti, aniž více, bude-li možno, zpomenouti na ně.

Nežli hodina minula, z otevřené vyběhl síně, s hrůzou proběhl předsíň a octl se na kraji skaliny nad hlubokou, pod ním ležící krajinou, světlu však odvyklé oči jako raněné náramným bleskem poledního slunce hojně prolévaly slzy, aniž mohl dobře rozeznati něčeho vůkol sebe, i bolest strašlivá svírala srdce jeho.

Schýlilo se po čase poledne, uschly oči jeho i znovu okřál jinoch. – Dutě zněly klášterní zvony – a smutné zpěvy pohřeb provázejících mnichů nesly se v ucho jeho. – Ohlédl se jinoch i spatřil klášterní branou sem se beroucí průvod bratří navždy zemřelých. Náramný smutek i touha nevyslovitelná pojalý srdce jeho, kdy spatřil, an živí mnichové nesli ku pohřbu bratry navždy zemřelé, obživlí však mnichové davem se hrnuli z bran klášterních z pozdálí. Obrátil jinoch zpět zraků svých na dole ležící rozkošnou, kvetoucí krajinu; v dálce ji broubily modrošeré hory jako vlny nočního moře a černé mračno sypalo hustý déšť na rozkvetlé mezi horami luhy. Nad ním jasné svítlo slunce, celá zem jako by se usmívala, osení zavánělo líbezně i sladce z dolů i na temenu hory a radostný z dolu hlahol ptactva hájí i lesů mísil se v smutné zpěvy mnichů. Zdálo se mu, jako by šeptaly z dálky šedé hory i hustý déšť: „My jasná věkobytná zdví-

háme čela, aniž kdy zajdem; my zrosíme květ uvadlý, aby nezhybnul, ale vykvetl znovu i vůni líbeznou vydával!“

„Vy však spátí budete sen věčný,“ znělo, jako by se chechtali mnichové mrtví.

Nescíslné obživlých mnichů množství na vše strany hory se hrnulo; i krácel jinoch k hřbitovu, aby spatřil hroby navždy zesnulých mnichů; a jak stranou se uhnul, chtěje se v rychlosti vyhnouti valícímu se davu, obživlé za ním přiletovaly stíny; i odskočí na druhou stranu, a opět se valí stínové za ním; uhne se zpět, i sem ho stínové následují. I mluví jeden z nich: „Darmo se nám vyhýbáš, povětrí za tebou se táhnoucí nás za tebou nutí; zůstaň státi, a nejlehčí vítr zažene nás po tváři vrchu okolo tebe.“ Zůstal jinoch státi; hrnuli se mnichové na kraj hory, stezkou chtěje dolů; mnohý vrhl se dolů se strmící nad krajinou skaliny; nevýslovnou touhou zapálené zraky jejich hleděly za tmavé hory, srážející se však ze všech stran vítr vždy je shromažďoval na temenu hory.

Zacházelo slunce, schýlil se večer pozdní; libě zavánělo osení z dolu a ticho svaté se rozestíralo nad krajinou šírou; došel den života stínů, a nevolné tiskl vichr v předsíň strašnou. Mnozí na rozpacích, lomíce rukama, stáli na prahu síně; chechtajíce se, vrhli se někteří v síň rozlehlou; jiní pak, lkajíce, rozhostili se při stěnách předsíně se složenýma na prsou rukama. Zavřela se síň i předsíň. – –

Byla chladná noc; ouzkou mezi horami rozsedlinou ubíral se poutník mdlým krokem s hor. Naproti němu v celé své vysokosti stála Sněžka, na vrcholku jejím sněhem krytém stál nyní jen osamělý kříž; ouplný měsíc zrovna přes něj přehlížel v rozsedlinu, takže se zdál křížem ve čtyry stejné kusy rozdělen býti. „Dobrou noc, dobrou noc!“ šeptal umdlený poutník hlasem slabým. Co ztracený paprsek luny zdála se před ním vznášeti bledá postava ženská; mrtvé oko upřeno bylo vzhůru ku kříži, tvář její bílá co křída, rty zesinalé budily hrůzu; a ztuhlá sněhobílá ruka, neustále vzhůru prstem na-

taženým ukazující, skvěla se v paprsku měsíčním; zdaliž ku kříži, neb na měsíc ukazovala, nebylo lze rozhodnouti.

Vtom obešel poutník skalinu a Sněžka zmizela ze zraků jeho; postava ta víc a víc se měnila, až posléze šedý stařec kráčel před ním, dlouhé šedé vlasy padaly okolo mrtvého obličejce a mísily se s bílou, po pás dosahující bradou. Ve vlasy jeho vpleten byl věnec z bílých a červených růží. U nohou jeho se pěníla řeka padající s vysoké skály, nad ním v bílé pění rozevřen stál černý vchod a v tento ukazovala ruka starcova. Poutník pohlédl sám na sebe a strašně byl proměněn: i jemu padaly šedé vlasy okolo vysokého vráskovitého čela po vpadlých lících a mísily se s bílou, po pás dosahující bradou; smutně hleděl ve tmavý průchod; za ním planula zoře; ještě jednou se chtěl ohlednouti k různobarevným červánkům, ozlacujícím stezku přešlou, než bouřlivý, hlučně a hrozně lkající vichr mluvil k němu z končin těch slovy tajemnými a moc neznámá tiskla ho vpřed, touha nevýslovná táhla jej za sebou v neznámou zemi stezkou neznámou. – Poutník následoval starce v temný průchod. –

Krásné jitro vzešlo nad hlubokým dolem na východu hor Krkonošských. Tmavé jedle a borovice stály po horách v oděvu rosném, s vysoké skály padala řeka ve vymletou hlubinu, zčeřená v bílé pěny; kde však tišeji odplývala, byly vody její čisté a jasné, hlubina její zelenala se co lučiny z jara. V hlubinách těchto dřímal poutník, hlučný spád vody uspával jej v nejtišší sen, a vlny říčné táhly teď nad ním co zvučné lkání zvonů večerních tichou krajinou, avšak již neuváděly, co druhdy zvonů zvuk v ducha poutníkovy minulé dny.

Karel Hynek Mácha

Krkonošská pouť

Fotografie na obálce Jiří Rogl
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 2. elektronické vydání
Verze 1.0 z 26. 2. 2021

ISBN 978-80-274-1292-1 (epub)
ISBN 978-80-274-1293-8 (pdf)
ISBN 978-80-274-1294-5 (prc)